

ایران نخستین کشور علاقه‌مند به بازسازی افغانستان است

اشاره:

حضور افغانستان برخوردار از صلح و امنیت پایدار در منطقه، نه تنها برای جمهوری اسلامی ایران، بلکه برای دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس، آسیای میانه و ماوراء قفقاز حایز اهمیت است. افغانستانی که در سال‌های اخیر تحت سلطه طالبان به یک مرکز عمده کشت خشکاش و تولید مواد مخدر تبدیل شده بود، امنیت و سلامت جامعه بین‌المللی را با مخاطراتی روبه‌رو ساخته و برنامه‌های مبارزه با تجارت مواد مخدر خسارات جانی و مالی بسیاری را برای کشورها به ویژه ایران به بار آورده بود. اینک افغانستان در آستانه دستیابی به صلح پایدار و بازسازی قرار دارد. مشارکت در بازسازی افغانستان نه تنها به بهبود شرایط زندگی میلیون‌ها افغانی در این سرزمین و آوارگان افغان در دیگر کشورها کمک خواهد کرد و بازگشت مهاجران را سبب خواهد شد، بلکه فرصت‌های تجاری - سرمایه‌گذاری باارزشی را برای مردم این کشور و فعالان اقتصادی دیگر کشورها به ارمغان خواهد آورد.

در بازسازی افغانستان، نه تنها کمک‌های بشردوستانه، بلکه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی این کشور در ده سال آتی مورد توجه است و این امر می‌تواند ارتقای استاندارد زندگی در افغانستان، بهره‌گیری از مزیت‌های اقتصادی و رشد و شکوفایی اقتصاد این کشور و تجارت منطقه‌ای را به ارمغان آورد.

در راستای بررسی نقش و جایگاه ایران در بازسازی و توسعه اقتصادی افغانستان، خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» با آقای محمد طاهری، معاون مدیرکل همکاری‌های اقتصادی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران گفت‌وگویی دارد که با هم می‌خوانیم.

- **افغانستان از ابعاد سیاسی - اقتصادی در دنیای امروز چه جایگاهی دارد و برای جمهوری اسلامی ایران به لحاظ یک کشور همسایه، از چه اهمیتی برخوردار است؟**
- افغانستان از ابعاد سیاسی - اقتصادی در دنیای امروز چه جایگاهی دارد و برای جمهوری اسلامی ایران به لحاظ یک کشور همسایه، از چه اهمیتی برخوردار است؟
- **با توجه به تحولات اخیر، افغانستان در دنیا جایگاه ویژه‌ای یافته است که به ویژه در ابعاد بازسازی اقتصادی، کمک‌های**
- انسان‌دوستانه و بازگشت مهاجران افغان به کشورشان حایز اهمیت است.
- بازسازی افغانستان است تا مردم این کشور از رنج آوارگی نجات یابند و به آبادانی کشورشان پردازند. از سوی دیگر، موقعیت راهبردی افغانستان، ویژگی‌هایی را برای این کشور پدید آورده است. وجود معادن گاز، نفت، آهن
- برای جمهوری اسلامی ایران که ۹۰۰ کیلومتر مرز مشترک با افغانستان دارد و در بیست سال اخیر بیش از ۲/۵ میلیون پناهجوی مهاجر افغان را در خاک خود پذیرفته و اشتراکات گوناگون از جمله زبان، فرهنگ، تاریخ و مذهب با این کشور

کروم و طلا در افغانستان، این کشور را مورد توجه اقتصاددانان قرار داده است.

در همین حال کشت مواد مخدر در این کشور و انتقال آن به دیگر نقاط جهان، زیان‌های بسیاری برای دیگر کشورها به وجود آورده که ایران نیز از این صدمات مصون نبوده است. از این رو ایجاد کشت جایگزین و سروسامان دادن به اوضاع کشاورزی افغانستان، از اهمیت جهانی برخوردار است.

■ **موقعیت ایران در بازسازی افغانستان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

□ پس از ایجاد دولت موقت در افغانستان و سروسامان گرفتن این کشور، اجلاس توکیو اهمیت ویژه‌ای داشت. در این اجلاس موضوع کمک‌های مالی به افغانستان مطرح شد و بسیاری از کشورها اعطای این کمک‌ها را تعهد کردند. مجموع این کمک‌ها به ۴/۵ میلیارد دلار رسید. ایران نیز اعطای ۵۶۰ میلیون دلار کمک اقتصادی به افغانستان را در مدت پنج سال تعهد کرد. قرار شد این کمک‌ها از طریق سازمان ملل (تراست فاند) برای بازسازی افغانستان جمع‌آوری و توزیع شود.

مسلم است که بازسازی افغانستان طولانی خواهد بود، به طوری که حداقل یک زمان ده ساله برای آن در نظر گرفته شده است. در مدت ۱۰ سال پروژه‌های اولویت‌دار

طرح و تصویب و سپس بودجه آن از طریق صندوق مذکور تأمین خواهد شد و به مورد اجرا گذاشته می‌شود.

ایران نیز در این چارچوب قدم‌هایی را برخواهد داشت. بازسازی افغانستان از نظر جمهوری اسلامی ایران در سه مرحله قابل پیش‌بینی است.

۱- کوتاه‌مدت که در آن برنامه‌های کمک‌های ضروری و عاجل مورد توجه است. در برنامه کوتاه‌مدت ایجاد ثبات، استقرار امنیت، کمک‌های انسان‌دوستانه و رفع نیازهای غذایی، بهداشتی، درمانی و آموزش و پرورش مورد نظر است.

۲- کمک‌های میان‌مدت که به زیرساخت‌های افغانستان توجه خواهد داشت. جاده‌سازی، ایجاد پل‌ها، راه‌آهن، سیستم حمل و نقل بین شهری و شهری، خانه‌سازی و کشاورزی از اهمیت و اولویت خاصی برخوردار است.

۳- کمک‌های درازمدت برای احداث سد، نیروگاه‌های برق، راه‌اندازی شبکه مخابرات، ایجاد فرودگاه‌های مدرن،

بهره‌برداری از منابع نفت و گاز و استفاده از موقعیت منطقه‌ای برای انتقال نفت و گاز به سایر کشورها و صنعت گردشگری که مورد توجه جمهوری اسلامی ایران نیز خواهد بود.

ایران برای افغانستان نیز اهمیت خاصی دارد، زیرا که دو کشور مرز مشترک وسیعی دارند و افغانستان در خشکی محصور است.

ارتباط افغانستان با ایران، این کشور را قادر می‌سازد که از طریق بنادر جنوبی ایران (چابهار و بندرعباس) با خلیج فارس و دریای عمان و نیز از طریق خراسان با کشورهای آسیای مرکزی ارتباط برقرار کند و متصل شود.

وجود زبان مشترک دو کشور را بیش از پیش به یکدیگر نزدیک می‌کند، زیرا زبان تجارت در افغانستان، زبان افغانی است.

دسترسی آسان به کالاهای ایرانی مورد نیاز افغانستان، ارتباط بین دو کشور را تشدید کرده است و حضور ۲/۵ میلیون افغانی که در بین آنان افراد تحصیل کرده وجود دارد و نیز سرمایه‌دارانی که بین این افراد به چشم می‌خورد، زمینه‌های همکاری میان ایران و افغانستان را فراهم می‌سازد.

گفتنی است انجمن سرمایه‌گذاران افغانی نیز به تازگی در ایران

حد خدمات فنی - مهندسی و صدور کالاهای صنعتی باشد. تشکیل کمیته‌های دوجانبه برای بازسازی افغانستان نیز از فعالیت‌های جمهوری اسلامی ایران در همکاری با افغانستان است.

هسته اصلی این طرح در معاونت اقتصادی وزارت امور خارجه متمرکز است. برای آنکه بتوان از امکانات بین‌المللی به نحو شایسته تری استفاده کرد و تجار ایرانی راحت‌تر در افغانستان حضور یابند، با کشورهایی که علاقه‌مند به کار در افغانستان هستند، مذاکراتی انجام شده است تا بر اساس اتخاذ ترتیباتی، کمیته‌های دوجانبه ایجاد شود.

در این زمینه با فرانسه و ایتالیا مذاکراتی صورت گرفته است. همچنین با آلمان نیز مذاکرات لازم در جریان است تا زمینه‌های کاری ایجاد شود.

کمیته‌های دوجانبه اکنون فعال شده است و وزارت امور خارجه در حال ایجاد زمینه‌های لازم برای برنامه‌ریزی‌های زیربنایی است.

نکته قابل اهمیت دیگر برقراری پروازهای هوایی است. در سفر حامد کرزای رییس دولت موقت افغانستان به ایران مذاکرات لازم در این زمینه انجام و مقرر شد پروازهایی بین دو کشور برقرار شود. برقراری این پروازها برای تجار ایرانی و افغانی کمک مؤثری خواهد بود و به زودی

مخارج داشته باشد، در سال حدود ۱۲۰۰ دلار هزینه برای دولت ایران دربردارد. هزینه اقامت ۲/۵ میلیون افغانی در ایران سالانه حدود ۳ میلیارد دلار است.

با بازگشت این گروه عظیم، چنین هزینه‌هایی می‌تواند صرف بازسازی افغانستان شود. البته بخشی از کمک ۵۶۰ میلیون دلاری ایران به افغانستان ظرف پنج سال به بازگشت آوارگان اختصاص می‌یابد.

دولت ایران در نظر دارد بنگاه‌های اقتصادی بخش خصوصی و دولتی را که در عرضه فعالیت خود توانایی مطلوبی دارند، در بازسازی افغانستان فعال کند.

دولت در نظر دارد با پشتیبانی مالی، ارایه خدمات بسانکی و ضمانتنامه‌های این برنامه را به نحو احسن اجرا کند و تجار ایرانی را به فعالیت گسترده در افغانستان تشویق نماید.

اگر صادرکنندگان ایرانی از طریق صندوق ضمانت صادرات مورد حمایت قرار گیرند، فعال‌تر عمل خواهند کرد. گفتنی است حرکت‌های تجاری ایران بعد از واقعه ۱۱ سپتامبر مورد توجه قرار نگرفته، بلکه بعد از این واقعه زمینه‌های بیشتری برای کار ایجاد شده است.

قبل از واقعه ۱۱ سپتامبر، همکاری در حد پوشاک، خوراک و مواد غذایی بود، اما امروز می‌تواند در

تأسیس شده است که ۱۵۰ نفر عضو و سرمایه خوبی دارد. اعضای این انجمن اینک آمادگی دارند در کشور خود سرمایه‌گذاری کنند. حرکت اقتصادی این انجمن ارتباط کاری میان ایران و افغانستان را تشدید خواهد کرد. رواج ریال در افغانستان نیز از جمله مزایایی است که وجود دارد. این امر باعث شده است تجار ایرانی و افغانی به راحتی با مبادله کالا و پول ایرانی، فعالیت‌های اقتصادی میان خود را توسعه دهند و این گونه ارتباطات، مزیت‌هایی را برای تجار افغانی در زمینه انجام کار ایجاد کرده است.

سیاست جمهوری اسلامی ایران پس از تحولات افغانستان بر این امر استوار بوده است که در چارچوب قوانین و نظرات دولت مرکزی افغانستان با آن کشور همکاری کند و به پروژه‌هایی که اولویت می‌دهد، پردازد. علاوه بر آن ایران در چارچوب اولویت‌ها و ترتیبات بین‌المللی همکاری‌های خود را با دولت افغانستان ادامه می‌دهد.

از دیگر اولویت‌های ایران، کمک به بازگشت و اسکان مهاجران افغانی به کشورشان است تا آنها بتوانند به بازسازی و آبادانی افغانستان بپردازند.

گفتنی است حضور مهاجران افغانی در ایران هزینه سنگینی را به دولت ایران تحمیل می‌کند، زیرا اگر هر افغانی در ایران روزانه ۳ دلار

برپا می‌شود. با برپایی آنها تسهیلات بیشتری در اختیار تجار ایرانی قرار خواهد گرفت.

سفر کرزای به ایران، مذاکره وی با طرف‌های ایرانی و نیز انعقاد همکاری‌های اقتصادی، کشاورزی، امنیتی و فرهنگی میان دو کشور به روان‌سازی کار کمک‌های شایانی خواهد کرد.

در چارچوب این قرارداد، تشکیل کمیسیون مشترک اقتصادی پیش‌بینی شده است که در آینده نزدیک فعالیت خود را آغاز خواهد کرد.

در دوره اقامت رییس دولت موقت افغانستان در تهران، اجلاس ویژه اقتصادی برگزار شد که کرزای و وزرای همراه وی و چهارصد تاجر بخش خصوصی و دولتی در آن شرکت کردند.

در این اجلاس سخنان مطلوبی ردوبدل شد و آقای کرزای از این اجلاس به نیکی یاد کرد و آن را بسیار مفید خواند.

این اجلاس در جهت شناساندن توانایی‌های مقاطعه‌کاران و تجار ایرانی، نقش اساسی ایفا کرد. در این اجلاس یک شرکت ایرانی یک پروژه فناوری اطلاعات (IT) یا پروژه کمک به افغانستان از طریق شبکه‌های اینترنتی را ارایه کرد که مورد تمجید کرزای قرار گرفت و از وزرای خود خواست آن پروژه را در اولویت قرار دهند.

باید اشاره شود یک افغانستان باثبات به نفع ایران است، زیرا ثبات در افغانستان، آبادی این کشور را به دنبال دارد و باعث می‌شود مهاجران افغان نسبت به بازگشت به وطنشان جذب شوند. در ضمن کشاورزی در آنجا رشد خواهد کرد و کشت جایگزین خشخاش باعث می‌شود منافع ملی بهتر حفظ شود و ایران در زمینه مبارزه با قاچاق کمتر لطمه ببیند.

■ **زمینه‌های تجارت و صادرات کالا از ایران به افغانستان را اعلام فرمایید.**

□ افغانستان نیازمند همه نوع کالا است. مواد غذایی، پوشاک، وسایل آموزشی و پرورشی مثل کتاب، دفتر، مصالح ساختمانی، مواد اولیه ساخت و ساز مانند سیمان و... می‌تواند وارد بازار افغانستان شود. آهن، میلگرد، مواد خوراکی از جمله برنج، گندم، رب گوجه‌فرنگی نیز مورد نیاز این کشور است. اخیراً یک شرکت ایرانی در افغانستان به ثبت رسیده و فعال شده است. این شرکت در حال صدور سیمان به افغانستان است.

■ **آیا افغانستان توانایی صدور کالا به ایران را دارد؟**

□ افغانستان امروز در مرحله صدور کالا به ایران نیست. به طرف‌های افغانی پیشنهاد داده شده است که ایران روی زمینه‌های صادراتی افغانستان سرمایه‌گذاری و

تولیدات حاصل از این سرمایه‌گذاری را خریداری کند. ایران آماده است کالاهای کشاورزی را در افغانستان تولید و سپس آنها را خریداری کند.

برای مثال در زمینه کشت جایگزین می‌توان برنج و گندم در افغانستان تولید و سپس آن را خریداری کرد.

ایران پیشنهاد داده است سوخت ارزان در اختیار کشاورزان افغانی قرار دهد تا کشت کالاهای اساسی را به صورت کشت جایگزین انجام دهند. سپس نتیجه تولید آنان را خریداری نماید.

■ **برای آنکه تجربه تلخ تجارت بخش خصوصی با آسیای میانه در افغانستان تکرار نشود، چه توصیه‌هایی دارید؟**

□ برای آنکه دچار تجربه تلخ نامطلوب آسیای میانه نشویم که تجار ایرانی برای یک بار جنس صادر کنند، وضعیت ویژه‌ای در نظر گرفته شده است.

بر اساس نظر آقای خاتمی، آقای دکتر عارف معاون اول ریاست جمهوری، ستاد بازسازی افغانستان را تشکیل داده است. این ستاد دارای کمیته‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و بین‌المللی است. کمیته اقتصادی زیر نظر وزارت امور اقتصادی و دارایی و کمیته بین‌المللی زیر نظر معاونت اقتصادی وزارت امور خارجه است. کمیته بین‌المللی

□ اگر این کمیته‌ها بتوانند به اهداف از پیش تعیین شده دسترسی پیدا کنند، شرکت‌های ایرانی با شرکت‌های علاقه‌مند خارجی به همکاری خواهند پرداخت تا در بازار افغانستان در جهت بازسازی این کشور فعال شوند. البته در این راستا فعالیت زیادی صورت گرفته و با برخی کشورها نیز مذاکراتی انجام شده است.

■ نقش استانداری‌های خراسان

و سیستان و بلوچستان در زمینه همکاری‌های بین دو کشور چیست؟

□ این دو استانداری در زمینه ارتباط سیاسی - اقتصادی نقش اساسی دارند. آنها در گذشته نیز در زمینه سروسامان دادن به ارتباطات میان دو کشور فعال بوده‌اند.

■ انجمن بازرسی

سرمایه‌گذاری افغانی در ایران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

□ این انجمن فرصت مغتنمی است که بتوان در جهت کمک به بازسازی افغانستان از حضور افغانه با تجربه و تحصیل کرده بهره جست. افغانی‌های کارآمد و سرمایه‌گذار به طور خودجوش این انجمن را تأسیس کرده‌اند که می‌توان برای بازسازی افغانستان از آنان کمک گرفت.

برای این کار آماده باشد. تلاش ایران بر آماده‌سازی بستر سیاسی برای حضور تجار ایرانی در افغانستان متمرکز است.

سفر آقای کرزای به ایران و دیدار ایشان با مقام‌های ایرانی و نیز با مقام معظم رهبری، زمینه حضور ایران در بازار افغانستان را فراهم آورده است.

■ آیا ورود به بازار افغانستان

سازمان یافته صورت می‌گیرد؟

□ ستاد بازسازی افغانستان در پی ایجاد تشکیلاتی است که سازمان‌ها، شرکت‌ها و بنگاه‌های تجاری ایران به طور منسجم در بازار افغانستان به فعالیت پردازند.

در این رهگذر ستاد یاد شده در حال تدوین دستورالعمل‌هایی است تا چارچوب لازم برای حضور در بازار افغانستان تعیین شود و از پراکنده‌کاری و رقابت‌های بی‌مورد جلوگیری شود.

در این راستا لایحه‌ای آماده شده است که پس از بررسی هیأت دولت و تصویب آن در مجلس شورای اسلامی به اجرا گذاشته خواهد شد. در این لایحه نحوه تامین و ارسال کمک‌های ۵۶۰ میلیون دلاری ایران به افغانستان پیشنهاد شده است.

■ لطفاً در زمینه کمیته‌های

دوجانبه بین‌المللی برای بازسازی افغانستان توضیحات بیشتری بدهید.

مسئول کمیته‌های مشترک بین ایران و سایر کشورها برای بازسازی افغانستان است. کمیته اقتصادی نیز تجاری را فعال می‌کند که دارای سابقه مطلوب تجاری، امکانات و توانایی‌های لازم باشند.

این تجار از نام خوبی برخوردارند و کمیته مانع از فعالیت تجاری خواهد شد که بخواهند با یک سری فعالیت‌های موقت و دور از منافع ملی و درازمدت ایران فعالیت کنند. دولت همواره در جهت حضور پایدار تجاری در بازار افغانستان، کوشش‌های لازم را انجام می‌دهد.

■ بازار افغانستان به طور حتم

در آینده یک بازار رقابتی خواهد بود. آیا تجار ایرانی در این بازار رقابتی موفق خواهند بود؟

□ تجار و شرکت‌های ایرانی به طور حتم و به راحتی می‌توانند در بازار افغانستان با دیگر کشورها به رقابت پردازند. وجود زبان مشترک، علایق فرهنگی میان دو کشور و رواج ریال ایران در بازار افغانستان، سرز مشترک و وجود تجار افغانی زبان مزیت‌هایی است که برای ایران وجود دارد.

تمام تولیدات ایران بهره‌مند از یارانه‌های گوناگون و قیمت تمام شده آن پایین است. در نتیجه تولیدات ایرانی با تمامی تولیدات دیگر کشورها حتی پاکستان قابل رقابت است. البته باید بستر سیاسی